

Otázka: Corpus Juris Civilis

Předmět: Právo

Přidal(a): Kratos

Vyšší úředníci:

- **Prefekt praetorio Východu** – správa Malé Asie, Egypta, Thrákie
- **Prefekt hlavního města**
- **Kvestor** – předseda státní rady
- **Náčelník paláce** – osobní ochrana císaře, státní pošta, přijímání velvyslanců
- **Dva komité financí** – 1) státní pokladna 2) správa císařských majetků
- **Dva magistři armády** – hlavní velitelé
- **V 7.století byl systém změněn – vyšší úřednictvo rozděleno do 60 hodností:**
- **Logothetové** – osoby, jež zaujímaly vyšší státní úřady, hlavou **velký logothet** – řídil zahraniční vztahy, správa pošty, řízení kanceláře císaře a jeho stráže
- Správce financí, vojenský logothet (zásobování a finance armády), logothet spravující císařské pozemky, logothet kontrolující řemeslníky a dílny
- **Eparchové** – nejvyšší správní úředníci velkých měst
- **Archonti** – úředníci v čele menších měst a obcí

Správní zřízení:

- Rozdělení BŘ na **2 prefektury: 1) východní** – Malá Asie, Egypt, Thrákie **2) illyrská** – Balkánský poloostrov- v čele každé prefektury **prefekt praetorio** (soudní a správní moc)

- Rozdělení prefektur na **diecéze** (spravované vikáři)
- Rozdělení diecézí na **provincie** (v čele presidové neboli rektoři)
- Provincie se skládaly z **občin** (samostatnost při rozhodování o vnitřních záležitostech, spravované volenými úředníky pod kontrolou státních úředníků)
- Až do 6.století snaha o oddělení občanské a vojenské moci - zvýšení nebezpečí napadení -> spojení vojenské a občanské moci
- Vznik **exarchátů** ravennského a kartaginského -> spojení císařských náměstků (v rukách vojenská i občanská moc)
- 7.století - **thémové zřízení** - ohrožení Peršany a Araby -> odevzdání správy pohraničních území do rukou vojenských velitelů

Armáda:

- Kvůli neustálému nebezpečí byla stále udržovaná armáda
- **tagmata** - v hlavním městě - specializované jezdecké jednotky
- **themata** - v provinciích - místní muži
- **hraničáři** (limitanei) - muži dostávající půdu v pohraničí s voj. závazky
- Námořní velmoc - obchod s východem a západem vyžadoval udržování loďstva a budování přístav

Soudnictví:

- **Nejvyšší soud** - Cařihrad, v čele císař - zločiny proti státu
Soud kvestora - totožný s nejvyšším soudem
- **Soud hipodromu (soud véla)**
- **Soud občanských rozepří**
- **Soudy zasedaly kolegiálně**

1296 - úplatkářství si vynutilo reformu soudnictví - > **dvanáctičlenný sbor** (z vyšších duchovních a senátorů) - dozírání na řádné fungování soudů

1329 - nové **čtyřčlenné kolegium** = *všeobecní soudcové římské* - duchovní i laikové - kontrola soudnictví po celém území říše

Místní povšechní soudci - pouze pro určité oblasti, k soudům byli přidělováni advokáti

Stát a církev

- Císař vládl církvi i státu - papež i císař -> césaropapismus
- Císař navrhoval k jmenování biskupy, vydával normy náboženské povahy, ale i světské
- Svolával církevní sněmy, řídil jejich jednání
- Jeho úkolem bylo bránit církve a šířit ortodoxní víru
- Césaropapismus bránil emancipaci církve
- Byzantské právo
- = soubor právních norem, které vyplývají z císařských konstitucí či zákoníků a ze spisů byzantských právníků, a to od konce vlády Justiniánovy (od r.565) do zániku říše (1453)

PERIODIZACE PRÁVA:

1.perioda: do r.866 - oficiálním pramenem práva justiniánská kodifikace

2.perioda: od r.866 - počátek vydáním Basilik (sbírka práva o 60ti knihách)

- tria volumina (původní název)

- ius edicendi

- = právo vydávat vyhlášky
- - pro císaře neomezené časem a místem
- - původně právo senátorů, praetorů...
- - konstituce = constitutes principum

- oratio principis

- - císař > monopol zákonodárné moci

- edicta principis

- - vztah: celá říše/ území říše
- - především veřejná zpráva

- mandata

- = instrukce pro nižší úředníky

- decreta

- = rozsudky císařského soudu
- - možnost interpretace
- - tvorba nového práva

- reskripta

- = odpovědi císaře
- - dotazy soukromníků na právo
- - respondere ex auctoritate = právo udílet dobrá zdání (právní rady) jménem císaře
- - reskriptový proces - autoritativní řešení sporů císařem

- praetor peregrinus

- = cizinecký praetor

- > zákony (římské právo platilo jen pro římany)
 - - cizí národní právo
 - - nepsané obyčeje
 - - usace obchodníků
 - - praetorská edikta

- krize v zemědělství (4.,5. stol.)

- - země ladem
- - vylidňování venkova
- > pokusy o osídlení opuštěných pozemků
- > snaha připoutat městské rodiny trvale k určité profesi
- > daňová břemena
- - východ: ekonomicky stabilnější

- cca 50 let před začátkem Justiniánovy vlády > západ: sesazen poslední římský císař germány

- galbae adscriptus

- - zákon
- - kolon = drobný svobodný pachtýř (Pacht označuje časově vymezený pronájem zemědělské půdy a zemědělských objektů)

- ius = staré právo

- leges = konstituce...

struktura corpus iuris civilis:

CODEX (Codex Iustinianus Repetitite Praelectionis);

- ihned po nástupu do funkce jmenuje Justinián komisi, která za úkol sebrat císařské konstituce

geneze:

- 13. 2.528 konstituce k zahájení prací na kodexu
- složení komise z významných právníků té doby
- úkolem škrtly, interpolace, spojování jednotl. témat, přizpůsobení jazyka atd.
- 529 konstituce Summa rhei publicae- ruší předchozí kodexy
- 534 v rámci konstituce Cordi vychází kodex- ten čítá **12 knih**

DIGESTA SEU PANDECTAE

- práce zahájena 530; není zákoníkem v pravém slova smyslu- jedná se výpisky z děl slavných autorů (Gaius)
- tvoří komise, 16 členů
- vyhlášeno 533- teorie, jak možno takové množství materiálu tak rychle zpracovat
- 50 knih- dělí se na tituly, ty na fragmenty, ty na věty

INSTITUTIONES SEU ELEMENTA

- učebnice práva sestavená významnými právníky
- vychází z Gaiovy učebnice, ale ta proškrtána a doplněna
- vyhlášeno společně s Digesty r. 533, v platnost vešlo spol. s Digesty 1.1.534
- derogační účinek - zákon pozdější ruší zákon dřívější = lex poster derogat priori
- Formální, obsahová nedostatečnost, zákony si často odporují

Ekloga, 762, řecky

Výbor ze zákonů dvou císařů Lva III. a Konstantina V., 17 kapitol

- Dílo čerpá z Justiniánovy kodifikace a staví na křesťanských principech a vlivu církve
- Zákony jsou přímo označovány za vůli Boží
- Upravuje pouze nejběžnější vztahy – důraz na rodinné právo – ochrana a postavení ženy (ruší se tradiční římskoprávní podřízení ženy muži)
- Dílo je doplněno o tři menší sbírky:
 - **1) Zemědělský zákon** – upravuje vztahy mezi vesničany, svobodnými a nesvobodnými, normy se týkají hospodaření s půdou, pastevectví apod.
 - **2) Rhodský námořní zákon** – soukromý zápis práva regulujícího mořeplavbu
 - **3) Vojenský zákon** – upravuje poměry ve vojsku, rozdělování kořisti apod.

Procheiron

- Císař Basileios I. zrušil Eklogu vydáním nové sbírky (870-879)
- Vrací se k justiniánskému právu
- Úvod k hlubšímu studiu práva
- Platný až do zániku byzantského státu
- Velmi jednoduchý, přehledný, velmi se rozšířil

- V úvodu se mluví o zvrácenostech Eklogy, ale paradoxně některé zákony přejímá
 - 1) soukromé právo (manželství, právo dědické apod.)
 - 2) veřejné právo

Basiliky neboli Šedesát knih

- Lev VI.
- Pověřil skupinu právníků v čele se Symbatiem úkolem: sloučit všechny normy Justiniánovy kodifikace do jedné, odstranit vše zastaralé a doplnit nové normy
- Částečně vychází z Justiniánovy kodifikace
- Světské právo (veřejné i soukromé)

Ke sbírce přidal Lev VI. I další zákony – novely – vznikla z nich oficiální sbírka:

- **Ecloga novellarum Leoni** (113 zákonů)
- **Eparchikon Biblion**
 - „živnostenský řád“
 - Stanovuje pravidla pro řemesla a obchodní činnost v hlavním městě
- **Hexabiblos**
 - = Šesti kníží soluňského soudce Konstantina Harmenopula
 - 14. století, spojuje nesourodá témata
 - Soukromé sepsání práva, rozšíření po celé Byzanci a v Řecku platila až do roku 1946

Leges Romanae barbarorum:

- zánik západního impéria x zákony stále platné
- osobní právo římského obyvatelstva nových barbarských států
- Král Gundobad (- 516), Král Alarich II.

Edictum theodorici

- soupis norem římského práva
- 155 krátkých článků
- závaznost: římané, gótové
- případy: quae saepe contingunt = které se často stávají

- výkladová forma
- považováno za sbírku ostroghotského krále

x

- vizigotská
- publikace: 458-459 praefectus galliarum
- Toloská vizigotská říše
 - podléhání římským úřadům
 - foederati = cizí námezdní bojovníci